

Rapport 2008:46 R

Granskning av utbildningarna i etnologi

Till denna rapport finns även:

[Beslut om fördjupade granskningar >>](#)

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Granskning av utbildningarna i etnologi

Utgiven av Högskoleverket 2008

Högskoleverkets rapportserie 2008:46 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelning, **Pär Brännström, Britta Seeger**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck, omslag: KPH Trycksaksbolaget AB, Uppsala, december 2008

Tryck, inlaga: Högskoleverkets kontorsservice, Stockholm, december 2008

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Högskoleverkets reflektioner	7
Utgångspunkter och tillvägagångssätt	9
EXPERTERNAS RAPPORT	11
Missiv	13
Granskning av utbildningarna i etnologi	13
Nationell bild	15
Översikt	15
Etnologiämnet i Sverige	15
Nyckeltalshistorik	19
Göteborgs universitet	23
Lärarkompetens och lärarkapacitet	24
Akademisk miljö	24
Nivå och progression	25
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	26
Säkring av examensmålen	26
Säkring av utbildningens kvalitet	26
Högskolan på Gotland	27
Lärarkompetens och lärarkapacitet	28
Akademisk miljö	28
Nivå och progression	28
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	28
Säkring av examensmålen	29
Säkring av utbildningens kvalitet	29
Lunds universitet	31
Lärarkompetens och lärarkapacitet	32
Akademisk miljö	32
Nivå och progression	33
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	33
Säkring av examensmål	34
Säkring av utbildningens kvalitet	34
Stockholms universitet	35
Lärarkompetens och lärarkapacitet	36
Akademisk miljö	36
Nivå och progression	37
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	37
Säkring av examensmålen	37
Säkring av utbildningens kvalitet	38

Södertörns högskola	39
Lärarkapacitet och lärarkompetens	40
Akademisk miljö	40
Nivå och progression	41
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	42
Säkring av examensmålen	42
Säkring av utbildningens kvalitet	42
Umeå universitet	43
Lärarkompetens och lärarkapacitet	44
Akademisk miljö	44
Nivå och progression	44
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	45
Säkring av examensmålen	45
Säkring av utbildningens kvalitet	45
Uppsala universitet	47
Lärarkompetens och lärarkapacitet	48
Akademisk miljö	48
Nivå och progression	49
Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet	49
Säkring av examensmålen	49
Säkring av utbildningens kvalitet	50

Sammanfattning

Den här rapporten redovisar resultaten av kvalitetsgranskningar av utbildningar på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå i etnologi som Högskoleverket genomfört år 2008. För granskningen har Högskoleverket anlitat två experter från Sverige och en från Finland.

Rapporten består av två delar. Första delen består av Högskoleverkets reflektioner som baseras på experternas utlåtande. Andra delen består av experternas rapport. Den innehåller en nationell bild av huvudområdet, ämnesbeskrivning och lärosätesspecifika beskrivningar.

Högskoleverket konstaterar att experterna finner en utbildning (från grundtill forskarnivå) med tydlig progression och god forskningsanknytning men uppmanar samtidigt till en ökad samverkan, främst för att stärka forskarutbildningsmiljöerna. Vidare menar verket att en förstärkning av de internationella inslagen i utbildningen bör ske, bland annat finns det utrymme för en större andel nordisk och annan internationell kurslitteratur.

Nyckeltalen för utbildningen visar en acceptabel till god nivå när det gäller lärarkapacitet, lärarkompetens samt handledarkompetens. Under tidsperioden 2003–2007 finns viss variation, bl.a. kan man se en trend vid Göteborgs respektive Lunds universitet där värdet för lärarkapacitet, dvs. antalet heltidsstudenter per heltidstjänstgöring inom undervisning, har sjunkit (indikerar ett ”bättre” värde). Detta beror i första hand på att antalet helårsstudenter har minskat under samma period. När det gäller handledarkompetensen på forskarnivå kan man se en variation vid Stockholms universitet med värden över 50 för år 2005 och över 60 år 2006 (nyckeltalet motsvarar antal doktorander per handledare). Värdet för 2007 är 20,1 vilket måste anses rimligt. Prestationsgraden varierar mellan 44 och 82 procent. Det lägsta värdet återfinns vid Högskolan på Gotland, som mellan 2004 och 2007 hade en prestationsgrad på 50 procent som högsta värde, vilket förklaras med ett stort antal distansstudenter som i relativt stor utsträckning tar uppehåll i sina studier.

Högskoleverkets reflektioner

Inledningsvis vill Högskoleverket tacka experterna för deras tid, arbete och tålamod i granskningen av etnologiområdet. Den här granskningen genomförs det första året av den andra utvärderingsomgången som utförs inom ramen för det regeringsuppdrag Högskoleverket fick 2001. Verket uppskattar det arbete som experterna har genomfört med de förutsättningar som givits. I följande reflektioner vill Högskoleverket fästa särskild uppmärksamhet vid några av experternas iakttagelser.

Högskoleverket kan konstatera att experterna finner att de granskade etnologiutbildningarna, vid samtliga institutioner, har en god progression och tillräcklig fördjupning. Det är tydligt att studenterna får goda möjligheter att studera och tillämpa etnologisk metod samt att utbildningen på samtliga nivåer är forskningsanknuten. I detta sammanhang vill verket betona vikten av att lärarna ges reella möjligheter till forskning och kompetensutveckling för att säkra en fortsatt god forskningsanknytning. I Högskoleverkets uppföljning av etnologiutvärderingen 2003 (rapport 2008:39 R) konstateras att de begränsade möjligheterna till forskning i princip kvarstår.

Det är framförallt två områden som Högskoleverket finner angeläget att kommentera: samverkan och internationalisering. Etnologiutbildning på grund- och avancerad nivå ges vid sju lärosäten, fem av dessa ger även forskarutbildning. Det handlar om relativt små miljöer och Högskoleverket uppmuntrar den ämnessamverkan som sker idag, bland annat i form av årliga ämneskonferenser. Det är i första hand på forskarutbildningsnivå som verket ser att en förstärkt samverkan är önskvärd, för att säkra den kritiska och kreativa miljön. Högskoleverket uppmanar till en fortsatt diskussion och ett förverkligande av de mer eller mindre uttalade planerna på samverkan som finns kring forskarutbildningen, på en nationell eller möjligen nordisk nivå. I utvärderingen från 2003 konstaterar bedömarna att de internationella inslagen i utbildningarna skulle kunna förstärkas, de poängterar bland annat vikten av att studenter och doktorander är välorienterade i hur etnologisk forskning bedrivs utanför landets gränser. Det finns idag fler exempel på internationella kontakter, men student- och doktorandutbytet kan förstärkas och andelen nordisk och annan litteratur kan utökas.

Det finns idag ett stort utbud av olika kulturvetenskapliga utbildningar med ett innehåll som i stort motsvarar de metoder och perspektiv som är typiska för etnologin. Etnologer är idag flitigt anlitade av dessa och andra utbildningsområden. Det minskade antalet studenter som söker sig till etnologiområdet kan troligen delvis förklaras av de nya utbildningar som skapas inom det kulturvetenskapliga området. För att behålla studenterna samt öka

rekryteringen uppmanar Höskoleverket berörda utbildningar, förutom att fortsätta arbeta för att bibehålla och stärka utbildningskvaliteten, att på ett tydligare sätt kommunicera och marknadsföra de kunskaper och färdigheter som studenter har efter genomgången etnologiutbildning.

Utgångspunkter och tillvägagångssätt

Högskoleverket har sedan 2001 ett regeringsuppdrag att i sexårscykler utvärdera alla utbildningar som leder till generell examen eller yrkesexamen samt forskarutbildningar. I den första cykeln 2001–2006 utvärderades program som ledde till yrkesexamen, huvudämnen i generella examina (kandidat- och magisterexamen) inom grundutbildningen, samt forskarutbildningar.

På våren 2007 avslutades ett antal utvärderingar av den utbildningsverksamhet som bedrevs året 2006. Redan under hösten 2007 initierades utvärderingar som avsåg verksamheten 2007 och som var de första i en ny sexårig utvärderingscykel.

Det första året granskas utbildningar inom historisk-filosofiska området och pedagogiska utbildningar, året därpå övriga samhällsvetenskaper osv. Denna gruppering av utbildningar har bl.a. inneburit att vissa kommit att bli föremål för förnyad utvärdering efter en betydligt kortare period än andra.

Utvärderingsmodellen har dessutom förändrats. Fortfarande baseras modellen på kollegial bedömning (*peer review*), men vissa nya moment har utvecklats. En förändring är att Högskoleverket nu begär in kvantitativa data för fem år tillbaka i tiden, mot tidigare två år. I vissa tidigare utvärderingar har uppgifter fem år tillbaka i tiden begärts in rörande forskarutbildningar. Till största del är det samma typ av uppgifter som efterfrågas, t.ex. omfattningen av lärarnas undervisning, antal helårsstudenter och helårsprestationer, antal doktorander, undervisningstäthet och antal examinerade uppsatser. Data för perioden 2003–2007 kommer i förekommande fall att presenteras i grafer och tabeller.

En annan förändring är en ökad användning av nyckeltal, vilka räknas fram ur de kvantitativa uppgifterna. Nyckeltalen ger en bild av utbildningarnas lärarkapacitet, lärarkompetens, handledarkompetens, prestationsgrad och andel tillsvidareanställda.

Självvärderingsmomentet är fortfarande kvar men i mindre omfattning. Som tidigare ska bland annat utbildnings- och kursplaner med litteraturlistor bifogas. Nyttillkomna uppgifter inkluderar förteckningar över lärares publikationer.

En ytterligare förändring är att utvärderingens första fas inte omfattar platsbesök. Dessa har delvis ersatts av webbenkäter som skickas ut till studenter, lärare och doktorander.

Sammantaget ska detta underlag ge en översiktlig nationell bild av ett huvudområde eller forskarutbildningsämne. Utifrån denna väljs sedan huvudområdesutbildningar eller forskarutbildningar ut för fördjupad granskning. Skäl till fördjupad granskning kan till exempel vara bristande bedömningsunderlag eller att Högskoleverket av andra skäl inte kan säkerställa att kvaliteten är tillfredsställande utan att göra platsbesök.

Den 1 juli 2007 infördes en ny Bolognaanpassad examensordning. Den innebar bland annat att en avancerad nivå infördes mellan grundnivå och forskarnivå. Magisterexamen blev placerad på denna mellannivå, liksom en ny tvåårig masterexamen. Universitet och högskolor med vetenskapsområde fick en generell rätt att utfärda masterexamen. De högskolor som vill bedriva tvåårig masterutbildning, utan att ha rätt att bedriva forskarutbildning inom visst vetenskapsområde, får däremot ansöka om masterexamensrätt. Dessa ansökningar prövas av Högskoleverket. Sådana examensrättsprövningar har genomförts under 2007 och 2008¹

Förutom en ny nivåplacering av de olika examina har den nya examensordningen infört begreppet huvudområde. Lärosätena äger själva rätten att definiera sina huvudområden och, i universitetens fall, forskarutbildningsämnen.

Med den nya nivåindelningen och begreppet huvudområde är det inte lika lätt som tidigare att tala om t.ex. A-, B- eller C-nivå, grundkurs, fortsättningskurs och fördjupningskurs. Dessa begrepp är dock fortfarande ytterst levande inom akademien, liksom bland experterna. De kan i nuläget knappast ersättas av andra väldefinierade begrepp som anger vad utbildningen omfattar, dess nivå och progressionen inom den. I den föreliggande rapporten använder Högskoleverket därför utbildningsanordnarnas och experternas termer.

Rapport

Föreliggande rapport ger en nationell bild av utbildningarna i etnologi och granskar kvaliteten på dessa.

Uppdraget

För uppdraget tillfrågades professor Billy Ehn, Umeå universitet, professor Lena Gerholm vid Stockholms universitet och professor Ulrika Wolf-Knuts, Åbo Akademi, Finland, som samtliga accepterade (Ulrika Wolf-Knuts i oktober 2007, Billy Ehn och Lena Gerholm i januari/februari 2008). Experterna har sedan tagit del av självvärderingar och kvantitativa uppgifter som lärosätena har skickat in, deltagit i möten samt lämnat en rapport till Högskoleverket (i slutet av oktober 2008). Lena Gerholm har därefter meddelat att hon inte vill kvarstå som expert i granskningen och att hon inte heller står bakom rapporten. Sekretariatet har utgjorts av projektansvarige utredare Pär Brännström och utredare Britta Seeger.

1. Högskoleverkets rapportserie 2007:46 R och 2008:21 R.

EXPERTERNAS RAPPORT

Missiv

Till Högskoleverket

2008-II-27

Granskning av utbildningarna i etnologi

Högskoleverket har under 2008 granskat utbildningar i huvudområdet etnologi på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Granskningen har resulterat i föreliggande rapport. Granskningen har genomförts av två experter:

Professor Billy Ehn, Umeå

Professor Ulrika Wolf-Knuts, Åbo

Vi grundar vår granskning på den information vi fått från utbildningsanordnarnas självvärderingar med bilagor.

Härmed överlämnas vår rapport till Högskoleverket.

Billy Ehn

Ulrika Wolf-Knuts

Nationell bild

Översikt

Utbildning i etnologi på grundnivå och avancerad nivå ges 2007 vid två högskolor, Södertörns högskola och Högskolan på Gotland, och vid fem universitet, i Göteborg, Lund, Stockholm, Umeå och Uppsala. Forskarutbildning inom området ges vid de nämnda universiteten och vid Södertörns högskola. Doktoranderna vid Södertörns högskola är inskrivna vid Stockholms universitet. Utbildningarna på grundnivå och avancerad nivå hade 2007 sammanlagt 485 heltidsstudenter. De två utbildningarna med flest antal helårsstudenter var den vid Södertörns högskola (99) och den vid Stockholms universitet (89). Utbildningen vid Göteborgs universitet hade det lägsta antalet helårsstudenter (50). Totalt 69 lärare, varav 50 var disputerade, undervisade på de två nivåerna år 2007. Sammanlagt var 49 doktorander aktiva i forskarutbildningen.

Etnologiämnet i Sverige

Etnologi, särskilt europeisk – fram till 1972 benämnt folklivsforskning – är i dag ett eget ämne (som inkluderar folkloristik) vid fem universitet och två högskolor.² Därutöver undervisar etnologer regelbundet på en mängd andra utbildningar runt om i landet, till exempel urbana studier, IMER (Internationell migration och etniska relationer) samt hälsa och samhälle i Malmö, service management på campus Helsingborg vid Lunds universitet, kulturvetenskap på Högskolan Väst, samhälls- och kulturanalys på campus Norrköping vid Linköpings universitet, museologi, turismprogrammet och Restauranghögskolan vid Umeå universitet, medie- och kommunikationsvetenskap på Högskolan Dalarna samt på konsumtionsvetenskap och tillämpad informationsteknologi i Göteborg. Dessutom medverkar etnologer på lärarutbildningar runt om i landet.

I den här korta översikten kommer just detta expansiva drag i nutida etnologi att lyftas fram som både en styrka och ett problem. I den pågående förändringen av akademien utgör etnologi ett intressant exempel på hur ett gammalt humanistiskt ämne i dag har blivit en dynamisk disciplin som verkar på en mängd olika områden, som för inte så länge sedan var okänd mark. Vad händer när humaniora spränger gränserna på detta sätt? Vilka konsekvenser får denna centrifugalkraft för ett enskilt ämne?

2. Den första professuren, i nordisk och jämförande folklivsforskning, tillsattes i Stockholm 1919 och den andra 1940 i Lund. Sedan följde Uppsala 1948, Göteborg 1980 och Umeå 1982. Vid högskolorna på Södertörn och Gotland fanns etnologiämnet med från starten 1996 respektive 1998. Etnologiutbildning har också, fram till 2007, bedrivits på Mitthögskolan/Mittuniversitetet.

Vad gör etnologer?

Ett sätt att tala om vad etnologer håller på med är att säga att de studerar individers och grupperns beteenden och kulturella uttrycksformer i ett både historiskt och samtida perspektiv, främst genom kvalitativa metoder. En sådan beskrivning är förstås inte heltäckande, men man kan tillägga att den roll det förflutna ges i nutiden är ett viktigt problemområde, liksom de symboliska och materiella medel som människor använder för att markera likheter och skillnader gentemot andra.

Etnologin präglas av en mängd olika teorier, metoder och empiriska material, till exempel från arkiv, fältarbete, intervjuer, frågelistor, uppteckningar, föremål, populärkultur, massmedier och Internet. Målet är ofta att ur ett kulturellt perspektiv förstå människors beteenden och föreställningsvärldar i relation till kategorier som klass, genus, sexualitet, etnicitet och generation. I detta arbete är reflexivitet och etisk medvetenhet centrala metodologiska förhållningssätt.

I det rådande utbudet av kulturvetenskapliga utbildningar på svenska universitet och högskolor spelar etnologin sedan gammalt en central roll. Där får studenterna lära sig att tolka samtiden i ljuset av det förflutna, undersöka vad som händer i vår del av världen och förstå vad det betyder för människor i olika åldrar och miljöer. Denna speciella kompetens innebär en förmåga att

- konkret åskådliggöra vardagliga skeenden ur olika grupperns perspektiv
- få det alldagliga och till synes normala att framstå som inte alls så självklart
- kritiskt granska fördomar och stereotyper
- göra det främmande och annorlunda mer begripligt
- förstå varför det blir missförstånd och konflikter mellan människor och hur de kan motverkas eller undvikas
- beskriva hur lokala företeelser påverkas av globala skeenden
- analysera hur teknik och medier formar människors vardag
- undersöka hur gamla traditioner, ritualer och föreställningar lever kvar mitt i den moderna tillvaron – och hur nya skapas
- med ett historiskt perspektiv skönja vart vår tid är på väg, genom att utforska hur drömmar om framtiden eller längtan till det förflutna formar nuet.

Etnologins situation i dag

Vår tids etnologer är vana att samarbeta med andra utanför ämnet, allt oftare även internationellt. Organisatoriska förändringar inom akademien har bidragit till spridningen av disputerade etnologer till nya verksamhetsområden. I grundutbildningen betonas vetenskapliga färdigheter som ska rusta studenterna för en sådan arbetsmarknad.

Förändrad institutionsorganisation

Samtliga etnologiutbildningar, utom den i Göteborg, ingår i dag i flerämnesinstitutioner, tillsammans med religionshistoria och genusstudier (Stockholm), humanekologi (Lund), kulturanthropologi (Uppsala), museologi, litteratur-, konst- samt medie- och kommunikationsvetenskap (Umeå), geografi, samhällsgeografi och ryska (Gotland), historia samt genus-, religions- och litteraturvetenskap (Södertörn). Inom kort kommer ytterligare omorganisationer att ske i Lund (med konst-, musik- och kulturvetenskap) och i Göteborg (med genus-, musik-, film-, konst- och bildvetenskap).

Tvärvetenskapligt och pedagogiskt samarbete

Med sitt kulturella underifrån- och inifrånperspektiv på samhällslivet – ”den etnologiska blicken” – är etnologer efterfrågade samarbetspartners i många flerdisciplinära forsknings- och utvecklingsprojekt inom och utanför humaniora.

Aktör på ett brett kultur- och samhällsvetenskapligt fält

Flera andra ämnen och utbildningar undervisar idag om frågor, metoder och perspektiv som är typiska för etnologin. På detta fält rör sig etnologerna relativt obehindrat som både givare och mottagare, vilket också märks i kurslitteraturen på grundutbildningen. Ett annat uttryck för denna mångdisciplinära kommunikation är *Kulturella perspektiv – svensk etnologisk tidskrift*. Den ges ut sedan 1992 i ett samarbete mellan etnologiinstitutionerna i landet och innehåller regelbundet bidrag från en mängd andra kulturvetenskaper.³

Betoning av praktiska färdigheter

I grundutbildningen får studenterna tidigt lära sig att ”göra etnologi”, det vill säga samla in egna empiriska material och analysera dem med teoretiska begrepp. Undervisningen och litteraturen är inriktad på att lära ut hur man genomför etnologiska undersökningar. De olika kurserna innehåller praktiska inslag av fältövningar, observationer, intervjuer, uppteckningar, arkivarbete och skrivande. Uppsatshandledningen följer detta mönster genom att studenterna tränas i att avgränsa sitt undersökningsämne, formulera problem och analysera insamlat material.

Integration av forskning och grundutbildning

Studenterna läser redan från början doktorsavhandlingar och andra vetenskapliga monografier för att se hur de är gjorda. Utbildningen är forskningsförberedande även genom att den innehåller träning i skriftlig och muntlig framställningsförmåga, argumentationsteknik och kritiskt förhållningssätt. På vissa håll får studenterna lära sig att utforma forskningsansökningar.

3. Andra centrala, mer ämnesspecifika, etnologitidskrifter är *RIG, Arv – Nordic Yearbook of Folklore*, *Ethnologica Scandinavica* och *Ethnologica Europaea*.

Ämnesprofiler

Etnologiutbildningarna är brett upplagda och liknar i stort sett varandra runt om i landet. Men det finns också vissa specialområden som lärarna själva vill framhålla, till exempel, för att nu ge en selektiv översikt, kulturella perspektiv på medicin, teknik och ekonomi (Lund), klass, genus och kulturarv (Göteborg), sexualitet och kulturell mångfald (Stockholm), genus, kulturarv, barn och skola (Uppsala), kulturanalys, genus, folkloristik och musik (Umeå), folkloristik, historiebruk och kulturarv (Gotland) samt kulturell mångfald och interkulturell kommunikation i Europa (Södertörn).

Betydligt fler specialiteter skulle kunna räknas upp. Detta innebär att det finns möjligheter för varje etnologiutbildning att, utifrån en gemensam vetenskaplig ämnesbas, profilera sig ytterligare och erbjuda studerande kurser och program med särskilda inriktningar.

Utmaningar

Det är särskilt fem områden som i dag uppfattas som problematiska för etnologin. Delvis har de att göra med ämnets expansiva roll i den förändrade akademien.

Oklar ämnesbeteckning

Trots att etnologer ofta publicerar sin forskning på bokförlag och framträder som experter i massmedier verkar ämnesbeteckningen "etnologi" vara otydlig för gemene man. I och med att etnologi numera är en av flera kulturvetenskapliga utbildningar som lär ut likartade perspektiv och metoder finns också en risk för att ämnet osynliggörs.

Ospecifik yrkesanknytning

Även om studenter som har läst etnologi har användning av sina ämneskunskaper inom en mängd skilda verksamhetsområden leder utbildningen i sig själv inte till några bestämda yrken. Det är därför en återkommande uppgift för lärarna att förklara hur ämneskunskaperna kan användas på arbetsmarknaden. Studenternas anställningsbarhet är i dag ett högprioriterat mål.

Växlande studerandetillströmning

Flera utbildningar har periodvis problem med att rekrytera studenter, trots ambitiösa pedagogiska satsningar och goda kursutvärderingar.

Krympande forskarutbildningsmiljöer

På flera institutioner och avdelningar finns i dag så få anställda doktorander att det är svårt att kontinuerligt upprätthålla tillfredsställande forsknings- och seminariemiljöer. För att bemöta detta mer allmänna problem inom humaniora prövas möjligheter till olika slags samarbeten kring forskarutbildningen (inom de nya institutionernas ramar, på fakultetsnivå, nationellt eller nordiskt). Likaså diskuteras skapandet av en etnologisk forskarskola. Mellan läro-

sätena i Uppsala, Stockholm och Södertörn finns redan ett fungerande samarbete.

Återkoppling mellan etnologer som verkar i olika sammanhang

Från vissa håll artikuleras en oro för att ämnet ska dräneras när disputerade etnologer orienterar sig vidare mot andra vetenskapliga miljöer och antalet doktorander minskar. Parallellt märks en tydlig önskan att seminarierna vid etnologiavdelningarna ska tjäna som vattenhål för etnologer från olika håll. Generellt finns en stor medvetenhet om behovet av att organisera kommunikationsformer och mötesplatser så att det vetenskapliga samtalet etnologer emellan kan intensifieras.

Initiativ

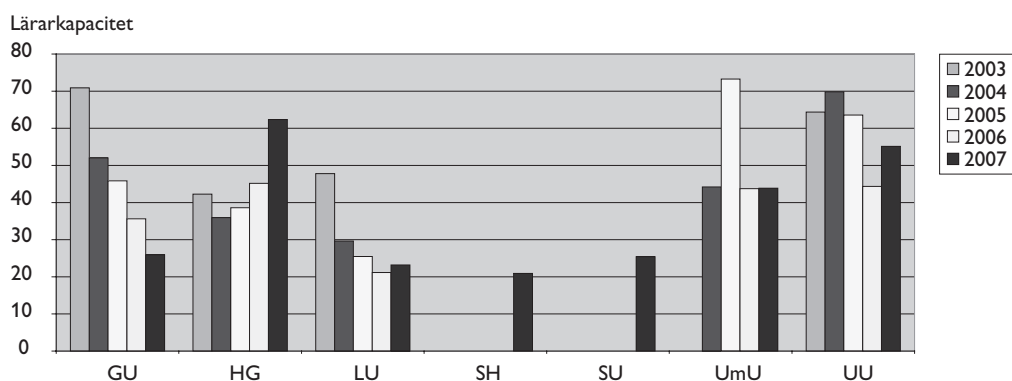
I konfrontationen med ovan nämnda utmaningar arbetar man inom samtliga etnologiutbildningar för att hitta nya sätt att stärka ämnet, rekrytera studenter, experimentera med undervisningsformerna, professionalisera forskarutbildningen, skapa nya utbildningar, utveckla samarbetet ännu mer inom och utom ämnet samt att ge studenterna goda förutsättningar för yrkesarbete.

Flera utbildningar bedriver redan en framgångsrik samverkan med viktiga aktörer i samhället, till exempel ABM (arkiv, bibliotek, museer), kommun, vård, skola och näringsliv, förutom föreningar och organisationer. Därigenom fungerar etnologiutbildningen som arbetslivsförberedande. Likaså har det på flera platser utvecklats kurser och program med tydlig yrkesinriktning. Etnologin ingår dessutom i olika yrkesrelevanta utbildningar, till exempel samhällsplanering, kulturvetenskap, journalistisk med samhällsstudier, kulturanalys, museologi, Europaprogram, IMER, service management, lärarutbildning samt språk, kultur och marknad.

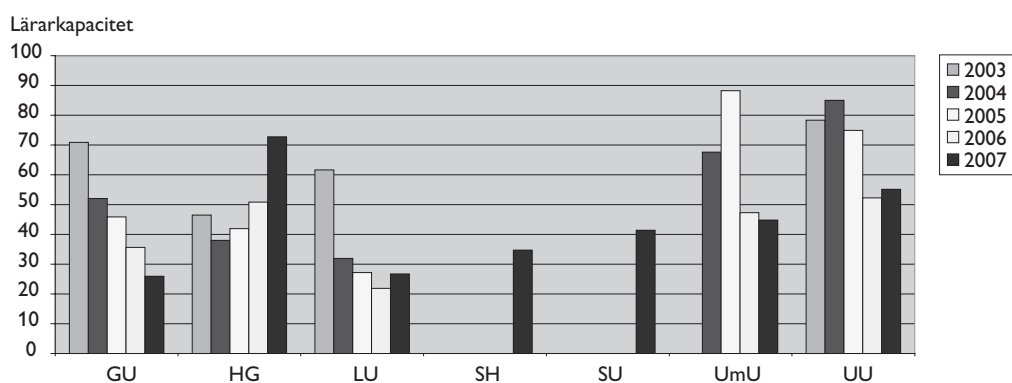
Detta betyder att etnologin på många sätt hävdar sig väl och är inriktad på dialog och samarbete, såväl inom som utom akademien. Hösten 2008 anordnas, med stöd av Vitterhetsakademien, en sammankomst med syftet att diskutera hur denna styrka bör förvaltas inför framtiden. Även den reguljära ämneskonferensen, i år vid Uppsala universitet, kommer att ägnas åt detta.

Nyckeltalshistorik

Utvärderingen av etnologi gäller höstterminen 2007, men för att få en mer rättvisande bild av utbildningsmiljöerna har även data från perioden 2003–2006 behandlats. För de utbildningar som är nystartade, eller som genom omformningen under den nya utbildnings- och examensstrukturen inte går att jämföra med tidigare utbildningar inom huvudområdet, har dock inget tidigare jämförelsematerial begärts in.

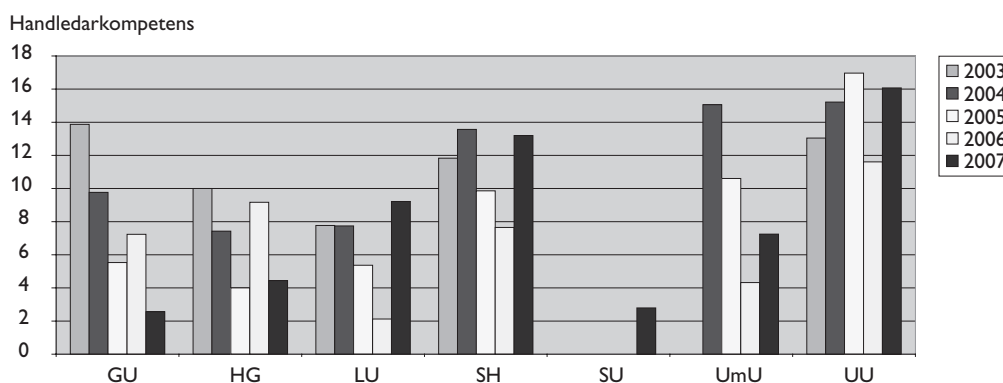

Figur 1. Lärarkapaciteten 2003–2007. Figuren visar antalet helårsstudenter per heltidstjänstgöring inom undervisningen.

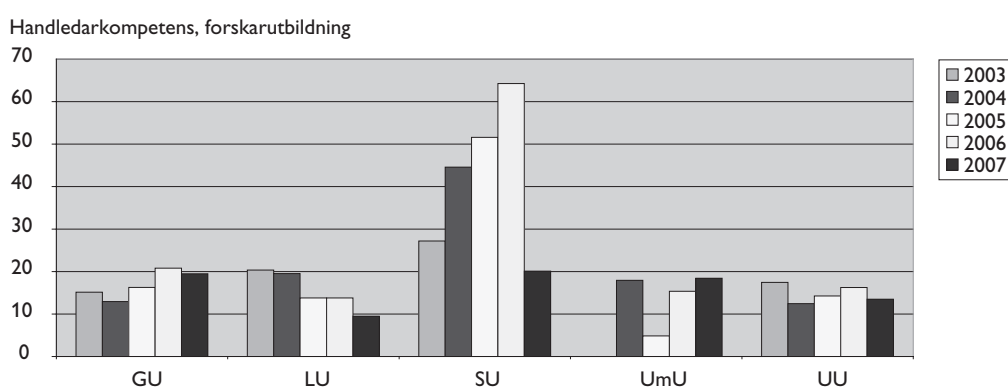

Figur 2. Lärarkompetensen 2003–2007. Figuren visar antalet helårsstudenter per heltidstjänstgöring inom undervisningen utförd av disputerad lärare.

Lärarkapaciteten och lärarkompetensen ligger inom rimliga gränser. För Göteborgs universitet och i viss mån även för Lunds universitet kan man se en trend där värdet har sjunkit under den uppmätta perioden. Värdet anger antal studenter per lärare så ett lägre värde för lärarkapacitet indikerar en större kapacitet (per student) och ett lägre värde för lärarkompetensen indikerar ett bättre utnyttjande av kompetensen. En orsak till att värdet på lärarkapacitet respektive lärarkompetens har sjunkit är ett minskat antal helårsstudenter. För etnologi vid Göteborgs universitet har antalet helårsstudenter minskat från ca 122 år 2003 till ca 50 år 2007. För Lunds universitet är motsvarande tal 119 och 58.

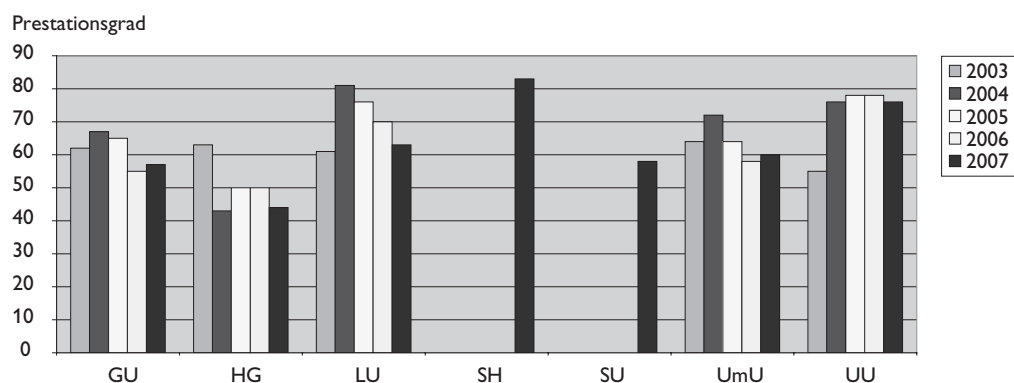
Figur 3. Handledarkompetensen. Figuren visar antal examensarbeten per heltidstjänstgöring inom undervisningen utförd av disputerad lärare.

Figur 4. Handledarkompetensen på forskarutbildningen. Figuren visar antal heltidsstuderande doktorander per heltidstjänstgöring inom forskarutbildningen utförd av professorer och docenter.

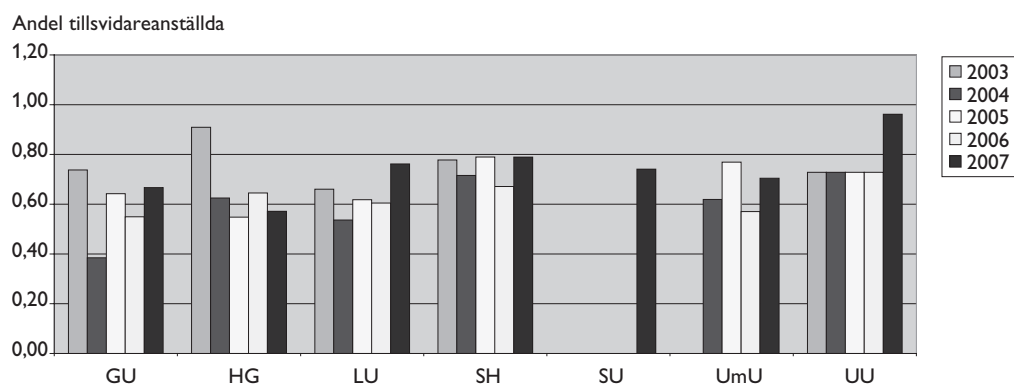
Nyckeltalen för handledarkompetensen (figur 3) varierar mellan ca 2 och nästan 17 (Handledarkompetensen beräknas genom att antalet kandidat- och magisteruppsatser delas med heltidsekvivalenta disputerade lärare). Variationen beror i första hand på att antal examensarbeten har varierat relativt kraftigt. De redovisade antalet examensarbeten varierar exempelvis mellan 4 och 13 inom det aktuella huvudområdet vid Högskolan på Gotland, mellan 5 och 24 vid Göteborgs universitet och mellan 8 och 25 inom det aktuella huvudområdet vid Umeå universitet.

Vid Stockholms universitet finns under den aktuella perioden en relativt stor variation vad gäller handledarkompetensen på forskarutbildningen (figur 4). De höga värdena för 2004, 2005 och 2006 beror i första hand på att den tid för undervisning, inklusive handledning, som utfördes av professorer och docenter var låg. Heltidsekvivalenta professorer och docenter 2004 var 0,31, 2005 var det 0,35 och 2006 endast 0,20. Räknar man bort de doktorander som får sin huvudsakliga handledning vid Södertörns högskola blir värdena emellertid lägre.

Figur 5. Prestationsgraden 2003–2007. Figuren visar förhållandet mellan antalet helårsprestationer och antalet helårsstudenter, uttryckt i procent.

Prestationsgraden varierar mellan 44 och 82 procent. Den lägsta siffran räknas fram för Högskolan på Gotland och förklaras delvis med det stora antalet distansstudenter som i relativt stor utsträckning tar uppehåll i sina studier, för arbete eller andra studier.

Figur 6. Andel tillsvidareanställda. Figuren visar förhållandet mellan den sammanlagda omfattningen av de tillsvidareanställda lärarnas totala tjänstgöring och den sammanlagda omfattningen av samtliga lärares totala tjänstgöring (för alla nivåer), uttryckt i procent.

Göteborgs universitet

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,19	0	0,00	2	0,19
Docenter	1	0,50	0	0,00	1	0,50	1	0,05	1	0,20	2	0,25
Övriga disputerade	1	0,30	1	0,50	2	0,80	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	2	0,80	1	0,50	3	1,30	3	0,24	1	0,20	4	0,44

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Docenter	1	0,05	0	0,00	1	0,05	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	3	0,60	0	0,00	3	0,60	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	4	0,65	0	0,00	4	0,65	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	33,1	17,4	50,6
Helårsprestationer (HPR)	20,1	8,7	28,8
Antal examensarbeten			5

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	5	7	12
Heltidsekvivalenter (studietakt)	3,2	5,3	8,5
Licentiatexamina	0	0	0
Doktorsexamina	1	2	3

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	25,9
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	25,9
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	2,6
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	57,0

Nyckeltal, forskarnivå	
Handledarkompetens: heltidsekvivalenter doktorander dividerat med heltidsekvivalenter docenter och professorer	19,5

Nyckeltal, alla nivåer	
Andel tillsvidareanställda: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	71,0

Utbildningen ges vid etnologiska institutionen i form av ett antal fristående kurser på grundnivå och avancerad nivå samt det tvååriga mastersprogrammet kulturarv och modernitet, 60/120 högskolepoäng. Studenterna som läser mastersprogrammet väljer mellan tre huvudområden: etnologi, arkeologi eller historia. Universitetet utfärdar 2007 kandidat-, magister- och masterexamen samt licentiat- och doktorsexamen i etnologi. Etnologiämnet i Göteborg har

sedan länge haft en inriktning i sin utbildning och forskning på frågor kring klass, genus, etnicitet och kulturarv. Även folkloristiken finns representerad och man ger en kurs om livshistoriska berättelser i samarbete med Institutet för språk och folkminnen. Målet är att allsidigt belysa vardagslivet förr och nu. På den avancerade nivån ges specialinriktade kurser kring t.ex. dans, kläder och kulturarv.

Under 2007 undervisade sju disputerade lärare på grundnivå och avancerad nivå. Tre av dessa var tillsvidareanställda och fyra var visstidsanställda. Fyra disputerade tillsvidareanställda lärare undervisade på forskarnivå. 50,6 helårsstudenter redovisas för 2007, vilket jämfört med de övriga etnologiinstitutionerna i landet är det lägsta antalet helårsstudenter. År 2007 var 10 doktorander aktiva på minst 50 procent (en av dem disputerade våren 2007). Sex av dessa var finansierade via fakulteten. Ytterligare två doktorander redovisas för 2007 med en aktivitetsgrad på 25 respektive 10 procent. De var internfinansierade och disputerade under 2007. Det totala antalet doktorander är jämfört med övriga etnologiinstitutioner det största (ytterligare ett lärosäte redovisar 12 doktorander).

Lärarkompetens och lärarkapacitet

De disputerade lärarnas publikationslista – den innehåller nästan tvåhundra titlar av olika slag – tyder på god vetenskaplig produktivitet trots begränsat utrymme för forskning i tjänsten. Enligt institutionens svar på Höskoleverkets treårsuppföljning har lärarnas tid för forskning i tjänsten minskat från 15 procent till 10 procent. Samtliga tillsvidareanställda lärare har disputerat och genomgått en kurs i högskolepedagogik.

Akademisk miljö

Publikationslistan visar alltså att de flesta lärare är aktiva forskare. Forskningsanknytningen är god, både genom lärarnas egen forskning och genom kurslitteraturen som i hög grad består av avhandlingar och annan forskningsredovisande litteratur, varav lärarna själva skrivit en betydande del. Undervisningen och litteraturen är inriktad på att lära ut hur man gör etnologiska och andra kulturvetenskapliga undersökningar.

Undervisnings- och examinationsformerna är utvecklande genom att de stimulerar studenterna att tänka självständigt och att lära sig hur man använder sina kunskaper för att göra egna etnologiska undersökningar.

Uppsatshandledningen följer detta mönster genom att studenterna får vägledning i hur man formulerar etnologiska forskningsproblem, avgränsar ett undersökningsämne och samlar in ett eget material som analyseras och tolkas med hjälp av kulturvetenskaplig teori.

På forskarutbildningen har institutionen en professor och tre docenter som lärare eller handledare. En av docenterna blir i november 2007 befördrad till

professor och den förstnämnde professorn är från och med vårterminen 2008 emerita. Huvudhandledare har 80 klocktimmar per år för handledning av varje heltidsstuderande doktorand, biträdande handledare 20 klocktimmar. Samtliga huvudhandledare har genomgått handledarutbildning. Individuella studieplaner upprättas för varje doktorand och revideras minst en gång om året.

Nivå och progression

Under den första terminen presenteras både empiriska och teoretiska perspektiv som varit eller är vanligt förekommande inom etnologiämnet. Studenterna läser flera avhandlingar och analyserar hur de är utförda metodologiskt och teoretiskt.

Kraven på självständigt tänkande ökar för varje termin. Stor vikt läggs vid att studenterna lär sig att själva använda etnologiska metoder för att göra egna undersökningar. Uppsatserna är självständiga redovisningar av egna fältarbeten och andra forskningsuppgifter. Studenterna väljer egna ämnen och formulerar problemställningar som är anknutna till vad de fått lära sig på de olika kurserna.

Studieplaner och kurslitteratur visar att det finns en tydlig och jämn progression. Studenterna får fördjupa sig i alltmer avancerade frågeställningar och praktiska övningar. Litteraturlistorna uppvisar en innehållsmässig bredd med lärarnas egna verk samt annan svensk, nordisk och internationell litteratur.

På avancerad nivå ställs det ännu högre krav på teoretiska och metodologiska insikter. I kurserna ingår avhandlingar, artiklar och böcker som är resultat av forskning inom och utom etnologiämnet.

Masterutbildningen är i sin helhet en förberedelse för forskarutbildningen genom att den utvecklar studenternas förmåga att självständigt planera, genomföra och avrapportera en forskningsprocess. Men examensarbetet på masternivå värderas också i förhållande till tänkbara avnämning och olika målgrupper utanför universitetet för att befrämja studenternas anställningsbarhet som kvalificerade etnologer.

På forskarutbildningen är arbetet med att avgränsa och problematisera avhandlingsämnet en process som pågår i stort sett under hela utbildningen. Doktoranderna har tillgång till ett gott utbud av läskurser. Genom att antalet doktorander har sjunkit under senare år och att de befinner sig på olika nivåer i utbildningen blir läskurserna individuella arbeten utan undervisning.

På det hela taget finns det en god progression i denna etnologiutbildning. Varje kurs syftar till att fördjupa studenternas kunskaper, få dem att förstå komplexiteten i de etnologiska forskningsobjekten och att lära dem att självständigt och kritiskt genomföra egna undersökningar.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Av kursplaner och examinationsbeskrivningar att döma kan man säga att undervisning och examination säkrar forskningsanknytning och progression. Kursplanerna har tydliga kunskapsmål, och examinationsformerna är ändamålsenliga för en utbildning som syftar till att öka studenternas självständiga förmåga till kritisk reflektion, kulturvetenskaplig problematisering och att utföra egna forskningsprojekt.

Säkring av examensmålen

Fakultetsnämnden fastställer en examensbeskrivning för varje examensbenämning för generell examen där kraven anges; mål, omfattning, självständigt arbete samt vilka kurser inom och utom huvudområdet som måste läsas för att uppnå målen.

Utbildningen på grundnivån innehåller inslag om vad etnologin kan användas till på arbetsmarknaden och på den avancerade nivån fördjupas denna kunskap. På D-kursen kan studenterna få förslag till uppsatsämnen från olika avnämare utanför universitetet och därigenom fungerar utbildningen som arbetslivsförberedande. Studenterna tränas också i att förmedla kunskap i olika sammanhang. Övningar i skriftlig och muntlig framställning är ett återkommande inslag i utbildningen.

På forskarutbildningen har man ett slutseminarium inför disputationen. Dessförinnan ventileras avhandlingen i kapitelform på doktorandseminariet. Utbildningen ger också träning i att förmedla forskningsresultat, till exempel genom konferensdeltagande även på internationell nivå.

Säkring av utbildningens kvalitet

Rutiner för kvalitetssäkring innefattar uppföljning av studenternas kursvärderingar, lärarnas utvärderingar och kontinuerligt kursutvecklingsarbete. Utifrån dessa kvalitetskontroller genomförs förnyad granskning av kurserna inför varje kursstart. Litteraturlistorna antas av institutionsstyrelsen.

Högskolan på Gotland

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	2	0,90	2	0,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	0	0,00	2	0,90	2	0,90	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	1	0,10	1	0,05	2	0,15	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	1	0,10	1	0,05	2	0,15	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	52,4	13,1	65,5
Helårsprestationer (HPR)	21,4	7,6	29,0
Antal examensarbeten			4

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	62,4
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	72,8
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	4,4
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	44,0
Andel tillsvidareanställda lärare: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	57,1

Etnologiämnet tillhör avdelningen för samhällsgeografi, etnologi och ryska. Utbildning i etnologi ges som grundkurs (AB), 60 högskolepoäng, påbyggnadskurs (C), 30 högskolepoäng samt på avancerad nivå en fördjupningskurs (D), 30 högskolepoäng. Utöver det kan man läsa ett antal kortare fristående kurser. Högskolan utfärdar 2007 kandidatexamen och magisterexamen i etnologi. Genom att ämnets två professorers specialområden är folkloristik, historiebbruk och kulturarv har utbildningen präglats av dessa inriktningar. Ämnet har 2007 två tillsvidareanställda samt två visstidsanställda lärare. Antal helårsstudenter 2007 var 65,5, vilket är över medianvärdet för samtliga etnologiutbildningar. Av 76 registrerade studenter höstterminen 2007 var 66 distansstudenter.

Kurserna ges också via en webbaserad distansutbildning. Etnologerna samverkar aktivt med flera andra ämnen på högskolan, t.ex. genom att arrangera konferenser och seminarier. Man odlar också ett internationellt nätverk, bl.a.

med universiteten i Åbo och Tartu, för att bygga upp en ny masterutbildning i folkloristik.

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Förutom de två professorer som ansvarar för kursplaner och undervisning nämns ytterligare elva disputerade lärare, som kommer resande från olika universitet på fastlandet och föreläser inom sina specialgebit. Av dessa lärare har tre disputerat i andra ämnen än etnologi. Lärarstyrkan har bevisligen god kompetens på ett brett kulturvetenskapligt område och är väl ägnad att ge kvalificerad undervisning kring de teman som gotlandsetnologin har specialiserat sig på.

Akademisk miljö

De två lärare som har den mesta undervisningen är professorer och bedriver kontinuerligt forskning och undervisar i anslutning till sin forskande verksamhet. Lärarnas publicering under åren 2004–2007 vittnar om god vetenskaplig produktivitet, trots omfattande undervisningsuppdrag. Studenterna ingår i en rad forskningsprojekt som en del av den ordinarie undervisningen. De tränas att medverka i undersökningar som leds av kvalificerade forskare. En nackdel för den akademiska miljön är att ämnet har relativt få studenter som befinner sig på högskolan.

Nivå och progression

Utbildningen är som sagt till stor del inriktad på folkloristik, historiebruk och kulturarv, vilket ger etnologiutbildningen på Gotland en något annan orientering än övriga etnologiutbildningar i landet.

Progressionen sker kontinuerligt, genom stegrade krav på självständig teoretisk, metodisk analysförmåga och reflexivitet. Kursplanerna och litteraturlistorna är väl genomtänkta och avpassade till kursmålen på de olika nivåerna. De har en bra blandning av svensk och internationell (skandinavisk och engelskspråkig) litteratur, även om den svenska överväger. I vissa moment får studenterna själva söka och välja litteratur.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Att döma av lärarkapaciteten, kursplanerna och litteraturlistorna kan undervisningen och examinationen säkra önskad forskningsanknytning och progression. Det finns klara idéer för hur etnologiämnet ska presenteras och hur teori och metod ska läras in. Studenternas egna aktiviteter i denna inlärningsprocess ges stor betydelse.

Säkring av examensmålen

I den lokala examensordningen finns examensbeskrivningar för varje nivå: högskoleexamen, kandidatexamen och magisterexamen. Examen för de olika huvudområdena regleras inte särskilt.

Examensmålen är säkrade genom den genomtänkta progressionen i kursplanerna där studenterna gradvis tränas att tänka, samla in eget material och skriva rapporter och uppsatser utifrån kulturvetenskapligt baserade problemställningar som de har formulerat själva. Undervisningsmetoderna bygger på en dialog mellan teori och praktik, vilket innebär att studenterna får tillämpa teorier på ett empiriskt material och att de kontinuerligt övar sig i att praktisera etnologiska metoder.

Hemtentamen är den vanligaste examinationsformen. Tonvikten läggs under lektionerna vid övning i muntlig framställning och under hemtentamina vid att utveckla den skriftliga förmågan. På så sätt förbereder studenterna sig att skriva examensuppsatser på olika nivåer. Detta sammantaget ger också studenterna förutsättningar för att självständigt kunna arbeta yrkesrelaterat inom området.

Säkring av utbildningens kvalitet

Genom att en allt större del av undervisningen sker över nätet förmedlas alla kursrutiner skriftligt och beskrivs utförligt i dokument som kontinuerligt uppdateras. Det handlar om hur e-klassrum, chattar och diskussionsforum fungerar, om examinationsformer, föreläsningar, övningar och kommentarer. Lärarna samlas till regelbundna arbetsmöten en gång i månaden och går igenom kursernas innehåll och utveckling, kursrutiner och pedagogik. Alla kurser utvärderas och utvärderingarna behandlas en gång per termin för att användas i undervisning och planering. Sammantaget innebär dessa rutiner att utbildningens kvalitet fortlöpande granskas och säkras.

Lunds universitet

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	3	0,20	2	0,31	5	0,51	3	0,15	2	0,45	5	0,60
Docenter	0	0,00	2	0,45	2	0,45	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	0	0,00	1	0,39	1	0,39	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	1	0,02	0	0,00	1	0,02	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	4	0,22	5	1,15	9	1,37	3	0,15	2	0,45	5	0,60

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	0,02	1	0,01	3	0,03
Docenter	0	0,00	1	0,31	1	0,31	0	0,00	1	0,06	1	0,06
Övriga disputerade	2	0,43	1	0,08	3	0,51	0	0,00	2	0,02	2	0,02
Övriga	2	0,31	0	0,00	2	0,31	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	4	0,74	2	0,39	6	1,13	2	0,02	4	0,09	6	0,11

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	37,5	20,5	58,0
Helårsprestationer (HPR)	25,1	11,5	36,6
Antal examensarbeten			20

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	9	3	12
Heltidsekvivalenter (studietakt)	4,8	1,7	6,5
Licentiatexamina	0	0	0
Doktorsexamina	2	1	3

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	23,2
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	26,7
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	9,2
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	63,0

Nyckeltal, forskarnivå	
Handledarkompetens: heltidsekvivalenter doktorander dividerat med heltidsekvivalenter docenter och professorer	9,5

Nyckeltal, alla nivåer	
Andel tillsvidareanställda: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	76,2

Etnologiska institutionen vid Lund universitet består av tre avdelningar: etnologi, humanekologiska avdelningen och folklivsarkivet. Etnologiutbildningen präglas av en kulturanalytisk inriktning med historiskt perspektiv. Forskarutbildningen färgas i viss mån av den profil som präglar utbildningen på grund- och avancerad nivå. Utbildningen på grundnivå ges i form av fristående kurser och de benämns fr.o.m. höstterminen 2007 som kulturanalys med etnologisk

inriktning, grundkurs, fortsättningskurs och kandidatkurs. Vidare ges två kurser om 15 högskolepoäng vardera (kulturmöten och kulturmönster respektive våld, genus och kultur) och två kurser på engelska (Swedish Society and Everyday Life och Becoming European – Contemporary Perspectives, vardera på 15 högskolepoäng) samtliga på grundnivå. Universitetet utfärdar 2007 kandidat- och magisterexamen samt licentiat- och doktorsexamen i etnologi.

År 2007 undervisade åtta tillsvidareanställda samt sex visstidsanställda lärare på grundnivå. Sju av de tillsvidareanställda samt fyra av de visstidsanställda var disputerade. På forskarutbildningen undervisade sex disputerade lärare. Antalet helårsstudenter (HST) var 2007 totalt 58, vilket är under medianvärdet för samtliga etnologiutbildningar. År 2007 fanns åtta doktorander vid institutionen med en studietakt om minst 50 procent. Av dessa var fyra helt fakultetsfinansierade och två delvis finansierade via fakultetsmedel. Ytterligare fyra doktorander redovisas för 2007. En av dessa är finansierad via fakultetsmedel och har en studietakt på 40 procent, de övriga tre är egenfinansierade och har en studietakt på 42,5 respektive 5 samt 2,5 procent. Det totala antalet doktorander är det högsta bland etnologiinstitutionerna (ytterligare en institution redovisar 12 doktorander).

Lärarkompetens och lärarkapacitet

I undervisningen har lärare från olika håll medverkat, bl.a. timlärare från Kulturhistoriska museet i Lund. Till följd av krympande ekonomiska ramar har denna lärarkategori minskat. En rekommendation för framtiden kan vara att inte ge avkall på den undervisning som ges av inkommande gästlärare. Det ingår också i museernas ansvar att samverka med universitetet, och viss undervisning kanske kan bedrivas inom ramen för de museianställdas tjänster?

Den vetenskapliga kompetensen hos lärarna vid Lunds universitet är hög. Av de nio tillsvidareanställda lärarna har samtliga utom en doktorsexamen; fem är professorer och två är docenter. Med ett undantag medverkar både professorer och docenter i grundutbildningen.

Sedan Högskoleverkets utvärdering 2004 har lärarnas forskningsmöjligheter förbättrats. Efter utvärderingen genomfördes en förändring så att lektorerna garanteras motsvarande 20 procent av heltid för kompetensutveckling och egen forskning. Denna del har därefter ökat till 25 procent för docenter och befordrade professorer. Befordrade professorer får från årsskiftet 2007/08 samma villkor som rekryterade professorer, vilket innebär 40 procent.

Akademisk miljö

Utbildningen på alla nivåer ges i en forskande miljö. Lärarna på samtliga nivåer är aktiva forskare, detta gäller inte bara för de tillsvidareanställda lärarna utan också för de övriga. Hösten 2008 startar en masterkurs på engelska i samver-

kan med systerinstitutionen i Köpenhamn. Genom sin inriktning mot kulturanalys ansluter den väl till institutionens forskning.

Lärarna, tillsvidareanställda och övriga, har en hög andel externa forskningsmedel liksom en hög andel frekvent och relevant publicering, också på framstående internationella förlag och i högt ansedda tidskrifter.

Etnologiutbildningen lägger stor vikt vid att träna studenternas färdigheter i olika arbetsuppgifter och fältarbeten. Studenterna kommer i kontakt med ett brett spektrum av teoribildning, såväl historisk som samtida.

På doktorandnivå tillämpas ett system där doktoranderna får 80 klocktimmar handledning var per år samt, inom denna ram, tillgång till en bihandledare. Samtliga handledare samlas till kollegium två gånger per termin för att diskutera aktuella forskarutbildningsfrågor. Sedan Högskoleverkets utvärdering 2003 har man skapat en doktorandhandbok och infört en ekonomisk resurs för varje doktorand om 12 000 kr under utbildningstiden. Detta sammantaget, liksom det målmedvetna och konsekventa uppbyggandet av utbildning kring frågor om teorier och metoder, borgar för en ändamålsenlig handledning på såväl grundnivå som avancerad nivå och forskarutbildning liksom för ett kritiskt och kreativt förhållningssätt hos studenter och doktorander. Genom träning i självständig etnologiskt analysarbete ges förutsättningar för yrkesarbete.

Nivå och progression

Studieplaner och kurslitteratur visar att det finns en tydlig progression mellan de olika nivåerna; upplägget är genomtänkt. På grundnivå bekantar sig studenterna med ämnets teoretiska och metodologiska grundvalar, sedan fördjupas successivt de teoretiska kunskaperna och de metodologiska färdigheterna. Man har också medvetet ansträngt sig för att så många av lärarna som möjligt ska ha erfarenhet av grundnivåns olika moment, något som ger lärarna möjlighet att relatera de kunskaper och färdigheter de förmedlar till saker som studenterna tidigare mött i sin undervisning, alternativt kommer att möta på kommande kurser.

Huvudområdets omfattning, avgränsning och benämning är adekvat, och progressionen är säkerställd genom att utbildningen ständigt leder vidare till nästa nivå. Avhandlingsämnena är lämpligt avgränsade och genomströmningen är god.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Undervisning och examination är utformade så att de säkrar forskningsanknytning och uppnående av lärandemålen. Kursplanerna har tydliga kursmål formulerade med en stigande grad av progression. Kursernas uppläggning, kurslitteraturen och lärarnas kompetens ger anledning att förmoda att studenterna får de förväntade kunskaperna och färdigheterna när det gäller

det kulturanalytiska förhållningssättet och att de kommer att nå lärandemålen. Det är sammantaget en relevant utbildning som ges vid Lunds universitet. Studenterna förväntas efter examen ha en allsidig och adekvat skolning som etnologer.

Säkring av examensmål

I den lokala examensordningen för Lunds universitet är det fastställt att områdesstyrelsen ska, för varje kombination av examen och huvudområde, ange examensmål och hur dessa ska uppnås. Yrkesrelevansen är säkrad på alla nivåer, genom markanta inslag av kulturanalys och mål om att kunna genomföra sådana analyser i tal och skrift, också på doktorandnivån. Studieplanen för forskarutbildningen anger målet att utbilda personer med hög vetenskaplig och kommunikativ kompetens som kan vara verksamma såväl inom universitetssystemet som i det övriga samhället, både nationellt och internationellt. Också masterutbildningen förbereder för kommunikation i internationella sammanhang, dels genom sitt innehåll, dels genom att vara utformad på engelska.

Säkring av utbildningens kvalitet

På institutionen görs skriftliga kursutvärderingar efter varje delkurs. Inför varje termin söker man aktivt påverka studenterna att välja kursombud omgående för att få en dialog med studenterna. Vid ett par tillfällen per termin samlar studierektorn och studievägledaren kursombuden i s.k. studieutvecklingsgrupper där kursvärderingarna diskuteras och analyseras. Samtalen förmedlas till lärare och kursansvarig samt rapporteras till institutionsstyrelsen. Vidare finns handledarkollokvier, lärarmöten, kontinuerlig kursutveckling och revidering av kurslitteratur, det senare i institutionsstyrelsen. På fakultetsnivå säkras kvaliteten av kursplanegruppen för området för humaniora och teologi, som fastställer kursplan.

Stockholms universitet

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	1	0,05	1	0,25	2	0,30	1	0,20	0	0,00	1	0,20
Docenter	1	0,15	1	0,50	2	0,65	1	0,15	0	0,00	1	0,15
Övriga disputerade	0	0,00	2	0,70	2	0,70	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	1	0,20	1	0,00	2	0,20	0	0,00	1	0,05	1	0,05
Totalt antal	3	0,40	5	1,45	8	1,85	2	0,35	1	0,05	3	0,40

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,01	1	0,01
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,05	1	0,05
Övriga disputerade	1	0,10	1	0,40	2	0,50	1	0,01	1	0,01	2	0,02
Övriga	5	0,95	1	0,20	6	1,15	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	6	1,05	2	0,60	8	1,65	1	0,01	3	0,07	4	0,08

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	70,0	19,0	89,0
Helårsprestationer (HPR)	41,6	10,7	52,3
Antal examensarbeten			6

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	8	3	11
Heltidsekvivalenter (studietakt)	6,3	2,0	8,2
Licentiatexamina	0	0	0
Doktorexamina	5	0	5

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	25,4
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	41,4
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	2,8
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	58,0

Nyckeltal, forskarnivå	
Handledarkompetens: heltidsekvivalenter doktorander dividerat med heltidsekvivalenter docenter och professorer	20,1

Nyckeltal, alla nivåer	
Andel tillsvidareanställda: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	74,1

Utbildningen ges vid institutionen för etnologi, religionshistoria och genusstudier. Fristående kurser i etnologi på grundnivå finns i form av tre block om 30 högskolepoäng vardera: etnologi I, etnologi II och etnologi kandidatkurs. Fem kurser på vardera 15 högskolepoäng kan man välja bland inom ramen för block I respektive II, exempelvis stadsliv och sexualitetens kulturhistoria. En kurs på engelska finns också i utbudet: Sweden – Society and Everyday Life

(15 högskolepoäng). Etnologi är också ett valbart huvudområde inom samhällsplanerarlinjen och kulturvetarprogrammet. På avancerad nivå finns en obligatorisk kurs om 15 högskolepoäng. Därtill finns möjligheten att läsa upp till fyra individuella läskurser om 15 högskolepoäng. På avancerad nivå finns två examensgivande kurser, nämligen magisterkurs (30 högskolepoäng) och masterkurs (30 högskolepoäng). Universitetet utfärdar 2007 kandidat-, magister- och masterexamen samt licentiat- och doktorsexamen i etnologi.

Den totala lärargruppen bestod 2007 av åtta tillsvidareanställda lärare, varav sex var disputerade, och åtta visstidsanställda lärare, varav två var disputerade. Antalet helårsstudenter var 2007 89 stycken, vilket jämfört med övriga etnologiinstitutioner i landet var det näst största antalet. Elva doktorander var 2007 inskrivna vid universitetet. Fyra av doktoranderna var helt finansierade av fakulteten och två av dem var delvis finansierade av fakulteten. Fyra av de elva doktoranderna var knutna till forskarskolan på Södertörns högskola, Baltic and East European Graduate School (BEEGS), och hade sin huvudhandledare vid högskolan. Det totala antalet doktorander är näst flest i landet, jämfört med de övriga etnologiinstitutionerna. En av doktoranderna hade en aktivitetsgrad på 39 procent, övriga mellan 50 och 100.

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Lärargruppen bestod av två professorer, fem lektorer och en adjunkt. Av lektorerna var två docentkompetenta och två hade disputerat för doktorsgraden. Sålunda har man sex lärare med forskarutbildning, och den vetenskapliga kompetensen är således garanterad. Ytterligare åtta personer är engagerade som tillfälliga lärare.

Akademisk miljö

Att döma av antalet publikationer sker utbildningen i en forskande miljö. Enligt uppgifterna för 2007 från självvärderingen tycks dock endast en lektor ha forskningsutrymme i tjänsten (20 procent). Det goda samarbetet med BEEGS vid Södertörns högskola ska också anses vara en del av den akademiska miljön.

Utbildningen på grundnivå och avancerad nivå strävar efter att vara forskningsförberedande genom att den fostrar till framställningsförmåga i tal och skrift, argumentationsteknik och vetenskapligt kritiskt resonemang. Ett bra grepp är att man tränar studenterna i att utforma forskningsansökningar. Det högre allmänna seminariet verkar engagera både doktorander och seniora forskare. En kurs i vetenskaplig engelska bidrar till att betona forskningsprocessen på institutionen. Färska doktorsavhandlingar inom ämnet hör till kurslitteraturen.

Nivå och progression

Av kursplanerna framgår det att kraven på studenterna växer undan för undan, både när det gäller litteraturens svårighetsgrad och den nivå som studenternas skriftliga arbeten förutsätts hålla. Självständigheten och omfattningen av kurser och arbeten ökar för varje nivå. Examinationsmetoderna är väl redovisade och övervakas, liksom kursernas innehåll, av institutionsstyrelsen, vilket gör att progressionen säkerställs. Lärandemålen är klart formulerade för varje kurs. Återkommande seminarier leder studenterna i utvecklingen mot ett kritiskt och kreativt tänkande.

Hela utbildningen ligger på rätt nivå. Det råder ingen tvekan om att den litteratur som ska läsas och de uppsatser som ska skrivas och har skrivits ligger inom ämnet etnologi.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Undervisningen och examinationen är forskningsanknuten och progressionen är rimlig. Undervisningen ges av lärare som har disputerat och examinationen granskas av institutionsstyrelsen samt är klart formulerad i kursplanen.

Säkring av examensmålen

I universitetets lokala bestämmelser för examina på grundnivå och avancerad nivå regleras inte examen inom huvudområdet etnologi särskilt.

Kursplanerna är mycket klara, med datum för när varje kursbeslut fastställts samt med förkunskapskrav, uppläggning, innehåll och lärandemål. Undervisningen och kunskapskontrollen redovisas mycket tydligt, det framgår klart vilka begränsningar som gäller för dem som vill delta i kursen och vad som gäller om kursen inte ges.

Doktoranderna lägger fram sina avhandlingsarbeten för granskning vid institutionens högre allmänna seminarium, vid minst tre tillfällen under utbildningens gång.

Kravet på yrkesrelevans fylls då studenterna tränas i framställningsfärdighet och argumentation samt genom att etnologi kan vara huvudämne på kultureretarprogrammet och samhällsplanerarlinjen.

Ansökningsverkstäderna, där seniora forskare kan lägga fram projektplaner vid det högre seminariet, är en mycket god idé och är säkert till nytta i många yrkesrelaterade uppgifter. Kontakten med museerna är ett utmärkt sätt att presentera detta yrkesområde.

Institutionens profil med kulturell mångfald, exkludering och inkludering passar utmärkt för det svenska samhällets behov av tjänstemän med specialkunskaper när det gäller integrationsproblematiken.

Det internationella inslaget består dels i att det för masterexamen krävs en kurs i vetenskaplig engelska, dels att kurslitteraturen till viss del, ca 25 procent,

är på engelska. Dessutom är det värt att nämna att man erbjuder en kurs på engelska om svensk etnologi.

Säkring av utbildningens kvalitet

Studieplanerna är mönstergilla. Nya kurser prövas internt av institutionstyrelsen, vilket garanterar deras kvalitet. Det finns inte några rutiner för hur kurser avvecklas, men det finns direktiv för hur studenterna ska bete sig om förändringar i studiegången sker så att kursplanen förändras.

Södertörns högskola

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	2	0,20	2	0,20	0	0,00	1	0,20	1	0,20
Docenter	1	0,31	0	0,00	1	0,31	1	0,15	0	0,00	1	0,15
Övriga disputerade	2	0,24	2	0,70	4	0,94	1	0,13	0	0,00	1	0,13
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	3	0,55	4	0,90	7	1,45	2	0,28	1	0,20	3	0,48

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,05	0	0,00	1	0,05
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	1	0,52	0	0,00	1	0,52	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	4	1,21	1	0,09	5	1,30	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	5	1,73	1	0,09	6	1,82	1	0,05	0	0,00	1	0,05

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	x	x	98,8
Helårsprestationer (HPR)	x	x	81,0
Antal examensarbeten			26

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	5	1	6
Heltidsekvivalenter (studietakt)	4,8	0,8	5,6
Licentiatexamina	0	0	0
Doktorsexamina	1	0	1

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	30,2
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	50,2
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	13,2
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	81,0
Andel tillsvidareanställda lärare: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	78,9

Etnologiutbildningen vid Södertörns högskola ges vid institutionen genus, kultur och historia, till vilken historia, genus-, religions- och litteraturvetenskap hör. Utbildningens profil är etnologi med inriktning på kulturell mångfald i Europa. Etnologi kan läsas på grundnivå upp till 90 högskolepoäng (A–C) som fristående kurser och är även valbart huvudområde inom ett antal mångvetenskapliga program, t.ex. journalistik med samhällsstudier, Europa-programmet och internationell migration och etniska relationer. En kurs om 30 högskolepoäng på avancerad nivå ges också. Högskolan utfärdar 2007 kandidat- och magisterexamen i etnologi. Enligt Högskoleverkets beslut 2008-05-

22 har Södertörns högskola rätt att utfärda masterexamen för huvudområdet etnologi.

Sex disputerade lärare med tillsvidareanställning och sex visstidsanställda lärare (varav en disputerad) deltar 2007 i undervisningen. Totalt antal helårsstudenter (HÅS) 2007 var 98,8, vilket jämfört med övriga etnologiinstitutionerna i landet är det största antalet. Sex doktorander hade doktorandanställning vid institutionen 2007. Forskarutbildningen i etnologi vid Södertörns högskola bedrivs i form av forskarskolan Baltic and East European Graduate School (BEEGS) och är huvudsakligen finansierad av Östersjöstiftelsen. Villkoren för att erhålla finansiering av stiftelsen är att avhandlingarna behandlar Östersjöregionen och Östeuropa. Doktoranderna är inskrivna vid forskarutbildningen på Stockholms universitet och redovisas i denna rapport under avsnittet om Stockholm. Praxis är att huvudhandledaren är verksam vid högskolan och att bihandledaren verkar vid etnologiska institutionen, Stockholms universitet.

Lärarkapacitet och lärarkompetens

Etnologin utgörs av två professorer och fem lektorer. Samtliga dessa tillsvidareanställda lärare har doktorsexamen. Den vetenskapliga kompetensen är säkerställd. Alla lärarna bedriver forskning, även om inte alla har interna eller externa forskningsmedel. Fakultetsmedel används för att skapa forskningsutrymme för "ofinansierade" lärare. Det är oklart om detta innebär att sådana lärare saknar utrymme för forskning inom ramen för sina anställningar eller om de för tillfället är i avsaknad av externa forskningsmedel. En av lärarna kompenseras med forskningsmedel från högskolan med en månad per år efter fyra års prefektperiod.

Akademisk miljö

Utbildningen ges i en forskande miljö. Alla lärarna bedriver forskning, och har en frekvent och relevant publicering. Sedan våren 2008 har högskolan rätt att utfärda masterexamen i etnologi, och forskarutbildningen bedrivs genom avtal med Stockholms universitet. Doktoranderna har tillgång till många vitala och intellektuellt utmanande miljöer: den nämnda forskarskolan Baltic and East European Graduate School (BEEGS) samt de högre etnologiska seminarierna på Södertörns högskola och på Stockholms universitet. Samarbete finns också med Uppsala universitet i form av workshops, seminarier och fältövningar. Södertörns högskola ingår i likhet med Stockholms universitet i det nätverk med Londonbaserade universitet som byggts upp genom etnologin i Uppsala. Denna nationella och internationella samverkan kommer också grundnivån till del.

Utbildningen ger förutsättningar för ett kritiskt och kreativt förhållnings-sätt. Den är på alla nivåer forskningsanknuten, genom målsättningar i kurs-

planerna, genom lärarnas vetenskapliga engagemang och genom att forskande lärare undervisar på alla nivåer samt genom kurslitteraturen. Ett brett spektrum av teoribildningar presenteras och diskuteras, undervisnings- och examinationsformerna är utvecklande genom hemskrivningar, grupparbeten, inlämningsuppgifter, seminarieredovisningar och uppsatser. Studenterna läser tidigt nyutkomna avhandlingar i övningar rörande reflexivitet. Därutöver skapar denna utbildning goda förutsättningar för yrkesarbete. Detta särskilt genom sin inriktning på interkulturell kommunikation, men också genom att etnologin här ingår i flera yrkesrelevanta utbildningar som journalistisk med samhällsstudier, Europaprogrammet, internationell migration och etniska relationer, lärarutbildning, språk, kultur och marknad samt inom naturvetenskaplig fakultet: ämnet global utveckling.

Doktoranderna får en ändamålsenlig handledning genom en arbetsfördelning mellan lärare i andra ämnen vid Södertörns högskola och etnologer vid Stockholms universitet. Tydliga riktlinjer finns för handledningen. På förslag från Södertörns högskola utses handledarna av institutionsstyrelsen för etnologi vid Stockholms universitet. Doktoranden brukar möta sin huvudhandledare fyra gånger per termin och ingår som sagt i flera vitala intellektuella miljöer.

Nivå och progression

Progressionen inom grundnivån är klart utformad i kursplanerna och uttrycks genom litteraturens svårighetsgrad, de ökande kraven på självständighet, omfattningen av seminarier samt uppsats- och examensarbeten. A-nivån ger översikt över ämnets olika delar, dess historia, metoder, arbetssätt och teman. Undervisningen består av föreläsningar och seminarier.

Ett gott exempel som experterna vill sprida vidare är följande. Som träning inför kommande fältarbeten gör studenterna fortlöpande iakttagelser av ett valt fält, där de successivt tillämpar sina ackumulerade kunskaper. Fältstudiet redovisas i en individuell loggbok, som diskuteras på ett seminarium på varje moment inom A-kursen. Tanken är att successivt träna den etnologiska blicken, öva analys och tillämpning av perspektiv som etnicitet, klass och genus.

På den avancerade nivån förväntas större självständighet av studenterna. Undervisningen bedrivs än mer genom seminarier, och studenterna håller t.o.m. egna ej lärarledda seminarier. De förväntas också kunna leda seminariediskussioner. Uppsatsen förväntas vara betydligt mer teoretiskt avancerad än på grundnivån. Utbildningen ger förutsättningar för att bidra till kunskapsutvecklingen och för att självständigt arbeta i kvalificerade, även internationella, sammanhang. En stor del av kurslitteraturen är på engelska.

Huvudområdets omfattning och avgränsning, liksom dess benämning, är ändamålsenlig. Avhandlingsämnena har en rimlig avgränsning, både med tanke på huvudområdet och på de villkor för geografisk ram som Östersjö-

stiftelsen förutsätter. Inom huvudområdet finns en tydlig fördjupning från grundnivå till avancerad nivå. Inom doktorandutbildningen är fördelningen mellan kurspoäng och avhandlingspoäng rimlig.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Undervisning och examination är utformade så att de säkrar forskningsanknytningen och uppnåendet av lärandemålen. Kursplanerna har tydliga kunskapsmål formulerade med en stigande grad av progression. Kursernas uppläggning, kurslitteraturen, lärarnas kompetens och examinationsformerna skapar förutsättningar för att studenterna ska få de förväntade kunskaperna, färdigheterna och förhållningssätten. Det är sammantaget en relevant utbildning som ges. Studenterna förväntas efter examen ha fått en allsidig och adekvat skolning till etnologer.

Säkring av examensmålen

Den generella examen i etnologi regleras inte särskilt i den lokala examensordningen vid högskolan. De nationella examensmålen för kandidatexamen återspeglas i lärandemålen för kandidatexamen i etnologi. I utbildningsplanen för doktorandutbildningen stipuleras att seminarierna är obligatoriska. Doktoranden ska under utbildningen aktivt följa seminarier under fyra terminer. Minimum är att avhandlingsmanuskriptet ventileras vid tre tillfällen: start, mellanläge och avslutning. I praktiken blir det varje termin.

Yrkesrelevansen är säkrad på såväl grundnivå som doktorandnivå. Utbildningen tar upp frågor av relevans för studenternas framtida yrkesarbete och ger förutsättningar för självständiga arbetsinsatser. På den avancerade nivån ges förutsättningar för att bidra till kunskapsutvecklingen och för arbete i kvalificerade sammanhang. Doktorandnivån ger förutsättningar för forskning liksom andra kvalificerade uppgifter, som att bidra till samhällets utveckling och andras lärande.

Säkring av utbildningens kvalitet

Efter varje avslutat moment sker en kursvärdering. Resultaten sammanställs och skickas till studentkåren. Kursvärderingarna och sammanställningarna finns tillgängliga hos utbildningssekreteraren, och sammanställningarna finns även hos ämnesansvarig samt på kurswebben. Resultaten av utvärderingarna diskuteras på ämneskollegier med närvarande studeranderepresentanter.

Inrättande av nya utbildningar prövas internt på lärosätetsnivå. Kursplaner beslutas av utbildnings- och forskningsnämnden för humaniora, samhällsvetenskap och teknik, och för forskarutbildningen fastställs föreskrifter och riktlinjer i studieplanen av humanistiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet.

Umeå universitet

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	1	0,22	3	0,65	4	0,87	0	0,00	4	0,32	4	0,32
Docenter	1	0,01	0	0,00	1	0,01	1	0,01	0	0,00	1	0,01
Övriga disputerade	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	0,01	1	0,01	2	0,02
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	2	0,23	3	0,65	5	0,88	2	0,02	5	0,33	7	0,36

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	4	0,50	0	0,00	4	0,50	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	1	0,03	0	0,00	1	0,03	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	5	0,53	0	0,00	5	0,53	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	48,7	13,2	61,9
Helårsprestationer (HPR)	30,2	7,2	37,3
Antal examensarbeten			10

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	4	4	8
Heltidsekvivalenter (studietakt)	3,6	2,6	6,1
Licentiatexamina	1	0	1
Doktorexamina	1	2	3

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	43,9
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	44,8
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	7,2
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	60,0

Nyckeltal, forskarnivå	
Handledarkompetens: heltidsekvivalenter doktorander dividerat med heltidsekvivalenter docenter och professorer	18,4

Nyckeltal, alla nivåer	
Andel tillsvidareanställda: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	70,4

Grund och forskarutbildning i etnologi vid Umeå universitet ges vid institutionen för kultur- och medievvetenskaper. Institutionen erbjuder också kulturanalysprogrammet samt utbildning i museologi och medie- och kommunikationsvetenskap. Utbildningen i etnologi ges i form av fristående kurser, på grundnivån A-, B- respektive C-kursen om 30 högskolepoäng vardera. En kurs om 30 högskolepoäng ges även på avancerad nivå (D-kursen). Vidare erbjuds

ett antal kortare kurser på grundnivå (högskolepoäng anges inom parentes): populär kultur A, del 1 (15) och 2 (15), turism, upplevelser och medier A (7,5), matkultur (15) samt perspektiv på queer/sexualitet i skolan (15). Ett brett förankrat genusteoretiskt intresse uppges vara ett tydligt inslag i den lokala profilen. Universitetet utfärdar 2007 kandidat- och magisterexamen samt licentiat- och doktorsexamen i etnologi.

Fem tillsvidareanställda disputerade lärare och fyra visstidsanställda lärare, varav tre disputerade, undervisade 2007 på grundnivå och avancerad nivå. Antal helårsstudenter 2007 var 61,9, vilket är lika med medianvärdet för etnologiinstitutionerna i landet. Fyra av de tillsvidareanställda lärarna och ytterligare tre disputerade lärare undervisar på forskarutbildningen.

Åtta doktorander var 2007 inskrivna vid institutionen med en studietakt om minst 50 procent. Tre av doktoranderna var finansierade via fakulteten. En var till en mindre del finansierad av fakulteten. Övriga hade extern och/eller egen försörjning. Jämfört med de övriga etnologiinstitutionerna i landet med forskarutbildning har Umeå det näst lägsta antalet doktorander.

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Av lärarna med tillsvidareanställning inom ämnet etnologi är fyra professorer och en docentkompetent lektor. Därigenom är den vetenskapliga kompetensen garanterad.

Akademisk miljö

Utbildningen ges i en forskande miljö. Tre av de fem tillsvidareanställda lärarna har en relativt stor andel forskning i tjänsten och dessutom redovisar de för ett stort antal publikationer, såväl monografier som artiklar i tidskrifter och samlingsverk av olika slag. Samarbete finns mellan olika ämnen inom institutionen och av publikationslistorna att döma även utanför universitetet, men inom Sverige.

Utbildningen ger förutsättningar för ett kritiskt och kreativt förhållningsätt genom att den målmedvetet och konsekvent byggts upp kring frågor av teoretisk och metodisk art. På doktorandnivån är utbildningen ordnad kring återkommande seminarier, handledningstimmarna är 60 per år och ges av huvud- respektive bihandledare, vilket borgar för att den akademiska miljön är tillräcklig.

Nivå och progression

Det finns en tydlig progression i kraven mellan de olika nivåerna. Genom den ständiga inriktningen på teori och metod siktar undervisningen konsekvent framåt och mot en forskningsmedveten inställning hos studenten.

Huvudområdets omfattning och avgränsning är ändamålsenlig, såsom man definierar etnologi i Sverige i dag. Utbildningen leder ständigt vidare till nästa nivå. Avhandlingsämnena är lämpligt avgränsade, och avhandlingarna blir färdiga. Huvudområdets benämning är adekvat.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Forskningsanknytningen är säkrad genom den grundläggande tanken om att teori och metod ska vara ledande teman genom hela utbildningen, och genom att man klart uttrycker sin önskan om att se etnologin som en vetenskap. Progressionen är rimlig och klart uttryckt i kurslistor och kursplaner.

Säkring av examensmålen

I universitetets examensordning fastställs att det för varje examensbenämning ska finnas en lokal examensbeskrivning som visar vilka examensfordringar och minimikrav som ställs för en viss examen.

Kursplaner och kurser föreslås av studierektorn och godkänns av prefekten. Doktorandstudierna är skräddarsydda för den enskilda doktoranden för att passa hans eller hennes tidsplan. Avhandlingarna behandlas fortlöpande på olika forskarseminarier under hela skrivarbetets gång.

Experterna är övertygade om att de studerande som fått sin utbildning vid Umeå universitet motsvarar arbetsmarknadens krav.

Kurslitteraturen är huvudsakligen på svenska och därtill på A-kursen till stor del skriven av lärare knutna till institutionen. Detta påstås vara ett pedagogiskt grepp, men på A-kursen bör mängden litteratur utifrån vara större, och på andra språk än svenska.

Säkring av utbildningens kvalitet

Kursvärderingar genomförs efter varje kurs. Lärarna möts 3–4 gånger per termin tillsammans med studierektorn för att följa upp pågående kurser och se över kursutbudet. Kurslitteraturen granskas årligen. Progression och fördjupning är klart beskrivna, och det sätt på vilket nya kurser antas är välorganiserat inom institutionen.

Uppsala universitet

Tillsvidareanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	1	0,20	1	0,20	0	0,00	1	0,30	1	0,30
Docenter	1	0,60	0	0,00	1	0,60	1	0,10	0	0,00	1	0,10
Övriga disputerade	0	0,00	1	0,20	1	0,20	0	0,00	1	0,05	1	0,05
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	1	0,60	2	0,40	3	1,00	1	0,10	2	0,35	3	0,45

Visstidsanställda lärare	Grundnivå och avancerad nivå						Forskarnivå					
	Kvinnor		Män		Totalt		Kvinnor		Män		Totalt	
	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H	A	H
Professorer	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Docenter	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga disputerade	1	0,12	0	0,00	1	0,12	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Övriga	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Totalt antal	1	0,12	0	0,00	1	0,12	0	0,00	0	0,00	0	0,00

Studenter	Kvinnor	Män	Totalt
Helårsstudenter (HST)	41,7	20,1	61,7
Helårsprestationer (HPR)	32,7	14,3	47,0
Antal examensarbeten			18

Doktorander	Kvinnor	Män	Totalt
Antal doktorander	3	3	6
Heltidsekvivalenter (studietakt)	2,8	2,6	5,4
Licentiatexamina	0	0	0
Doktorsexamina	0	2	2

Nyckeltal, grundnivå och avancerad nivå	
Lärarkapacitet: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter lärare	55,1
Lärarkompetens: helårsstudenter dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	55,1
Handledarkompetens: antal examensarbeten dividerat med heltidsekvivalenter disputerade lärare	16,1
Prestationsgrad: helårsprestationer dividerat med helårsstudenter %	76,0

Nyckeltal, forskarnivå	
Handledarkompetens: heltidsekvivalenter doktorander dividerat med heltidsekvivalenter docenter och professorer	13,5

Nyckeltal, alla nivåer	
Andel tillsvidareanställda: heltidsekvivalenter tillsvidareanställda dividerat med heltidsekvivalenter totalt, i %	96,2

Etnologiämnet vid Uppsala universitet hör organisatoriskt till institutionen för kulturanthropologi och etnologi. Ämnet kan läsas på grundnivå som antingen en sammanhållen AB-kurs (60 högskolepoäng) eller som en separat A-kurs respektive B-kurs, och som en C-kurs om 30 högskolepoäng. På avancerad nivå startade hösten 2007 ett tvåårigt masterprogram där etnologi är ett av 13 valbara huvudområden. Universitetet utfärdar 2007 kandidat-, magister- och

masterexamen samt licentiat- och doktorexamen i etnologi. Folkloristik har länge varit en profil i Uppsala, numer också det senmoderna samhället, kulturanalys, genus, barn och skola. Tre tillsvidareanställda disputerade lärare samt en visstidsanställd disputerad lärare undervisar 2007 på grundnivå och avancerad nivå. De tre tillsvidareanställda lärarna undervisar också på forskarutbildningen. Antalet helårsstudenter 2007 var 61,7, vilket är strax under medianvärdet för samtliga etnologiinstitutioner i landet. Ämnet hade 2007 sex doktorander med en aktivitetsgrad på mellan 60 och 100 procent. Fem av doktoranderna innehade doktorandtjänst. Jämfört med de övriga etnologiinstitutionerna i landet med forskarutbildning har Uppsala det lägsta antalet doktorander.

Lärarkompetens och lärarkapacitet

Av de tillsvidareanställda lärarna är en professor, två är lektorer, varav en docent, och en är forskarassistent, och samtliga har doktorexamen.

Samtliga lärare är aktiva forskare och undervisar på alla nivåer. Den vetenskapliga kompetensen är säkerställd och undervisningen är väl integrerad i pågående forskning. Lärarnas vetenskapliga kompetens är relevant.

I Högskoleverkets utvärdering av etnologin i Uppsala 2004 påtalades lektorernas reellt bristande möjligheter till forskning och kompetensutveckling inom ramen för anställningarna. Forskningsutrymmet har sedan dess inte kunnat utökas. Detta hindrar dock inte att undervisningen sker på vetenskaplig grund och är forskningsanknuten.

Akademisk miljö

Utbildningen på alla nivåer ges i en forskande miljö. Lärarna har en frekvent och relevant publicering.

Ett tvåårigt masterprogram startade höstterminen 2007, i vilket etnologin ingår som ett valbart huvudområde. I etnologin finns här en tydlig koppling mellan den avancerade nivån och forskarnivån. Studenterna inom masterprogrammet uppmanas redan från första året att följa seminarierna på forskarnivå tillsammans med doktorander och forskare.

Under utbildningen finns också en kontinuerlig seminarieverksamhet, främst länkad till examensarbetet, där såväl nationell som internationell forskning aktualiseras. Det är vanligt att studenterna skriver examensarbete inom ramen för pågående forskningsprojekt inom ämnet, och de får på så vis en självklar och naturlig koppling till forskargruppen.

På doktorandnivån finns sedan länge ett samarbete i form av gemensamma kurser, seminarier, workshops, konferenser, exkursioner och fältarbeten med forskare och doktorander från Stockholms universitet och Södertörns högskola samt fyra universitet i London.

Utbildningen i Uppsala är på alla nivåer forskningsanknuten. Den har en konsekvent och målmedveten uppbyggnad av kurser med goda inslag av teori och metod, och lärandemål som syftar till självständighet samt ett kreativt, kritiskt och reflexivt förhållningssätt. Studenterna får på alla nivåer del av ett brett spektrum av teorier och en ändamålsenlig handledning. Med inslag i undervisningen av fältövningar, observationer, intervjuer, kulturanalys, skrivande och utvecklade samarbeten med arkiv, museer, skola, kommuner, län och landsting ger utbildningen förutsättningar för såväl forskning som annat självständigt yrkesarbete.

Nivå och progression

Det finns en tydlig progression från den första kursen på grundnivå upp till kurserna på avancerad nivå. Progressionen uttrycks i kursplanernas lärandemål, litteraturlistornas svårighetsgrad samt i de ökande kraven på självständighet. Uppsatsämnen samt avhandlingsämnen har en rimlig avgränsning. Fördelningen mellan kurspoäng och avhandlingspoäng på forskarutbildningen är rimlig. Sammantaget är huvudområdets omfattning och avgränsning ändamålsenlig. De uttalade ambitioner som finns att stärka kopplingen till relevanta yrkessektorer i samhället genom så kallade verktygskurser samt en praktikkurs på avancerad nivå bör ge studenterna goda förutsättningar att självständigt arbeta i kvalificerade sammanhang.

Säkring av samlade kursmål inom huvudområdet

Kursernas uppläggning, kurslitteraturen, lärarnas kompetens och examinationsformerna skapar förutsättningar för att studenterna ska få de förväntade kunskaperna, färdigheterna och förhållningssätten. Det är en relevant utbildning som ges vid Uppsala universitet, och studenterna förväntas efter examen att ha en allsidig och adekvat skolning till etnologer.

Säkring av examensmålen

I universitetets bestämmelser avseende examina på grundnivå och avancerad nivå regleras inte examen inom huvudområdet etnologi särskilt.

Enligt studieplanen för forskarutbildningen ska avhandlingsmanuskript läggas fram vid ett eller flera forskningsseminarier eller genomgå motsvarande granskning genom institutionens försorg.

Yrkesrelevansen är säkrad på alla nivåer. Kurserna på grundnivå och avancerad nivå ger genom inslag av självständiga muntliga och skriftliga uppgifter, arkivaliska materialbaser, intervju- och dokumentationsuppgifter, kulturanalys och reflexiv metodik förutsättningar för självständigt yrkesarbete. Vidare ska Uppsalaetnologins samverkan med viktiga aktörer i samhället framhållas, såväl inom Forum för skola som med arkiv och museer. Utöver detta utvecklas

nu flera program vid Uppsala universitet för att stärka olika yrkesprofiler inom arbetslivet. Internationellt utbyte i olika former sker på såväl avancerad nivå som forskarnivå. Forskarutbildningen ger förmåga att såväl inom akademien som i andra professionella sammanhang bidra till samhällets utveckling och stödja andras lärande. Studieplanen anger som mål bl.a. att bedriva forskning och andra kvalificerade uppgifter, och att kunna presentera och diskutera forskning och dess resultat i dialog med vetenskapssamhället och samhället i övrigt, nationellt såväl som internationellt.

Säkring av utbildningens kvalitet

Kvalitetssäkring på institutionsnivå sker genom att kursplaner revideras läsårsvis och fastställs av institutionsstyrelsen. Skriftliga kursutvärderingar sker i fast formulär efter varje kursmoment och dessa sammanställs och delas ut till alla på kursen och diskuteras i samband med återlämning av examinationsuppgifterna. Ett s.k. grundnivåråd finns med studeranderepresentanter från var och en av de större kurserna samt lärare och TA-personal som sammanträder regelbundet för diskussion av frågor som rör kvalitetssäkring av utbildningarna. Därtill hålls kontinuerliga lärarmöten och ämneskonferenser. På fakultetsnivå (historisk-filosofisk fakultet) pågår en kontinuerlig kommunikation om kvalitetsfrågor, i seminarieform och i möten med studierektorerna. Fakulteten fastställer kursplaner och studieplaner.